

VERSLAG

VAN DE DIALECTEN-COMMISSIE DER
KON. AKADEMIE VAN WETENSCHAPPEN

TE AMSTERDAM

OVER 1936

VERSLAG VAN DE DIALECTENCOMMISSIE OVER 1936

De Dialectencommissie heeft in 1936 haar vierde vragenlijst uitgezonden. De redactie van deze lijst, die tevens als lijst no. 20 van de Zuidnederlandsche Dialectentrale te Leuven verscheen, berustte bij haar medelid Prof. Dr. G. G. Klocke, die met zijn leerlingen de woorden van deze lijst in kaart zal brengen. In verband daarmee werden alle kosten, aan het drukken en uitzenden van deze lijst verbonden, door hem gedragen. Wanneer de lijst in kaart is gebracht, worden de voor Noord-Nederland ingezonden exemplaren het eigendom der commissie. De uitzending en de registratie der lijsten vond plaats op het bureau der commissie. De lijst bevat een dertigtal vragen, die voornamelijk betrekking hebben op landbouw en veeteelt; een zestal vragen zijn door illustraties toegelicht.

Naast de uitzending van deze lijst werd door het bureau aandacht besteed aan de uitbreiding van het aantal medewerkers, ook voor de eerder uitgezonden lijsten. Ten behoeve daarvan werd van deze lijsten een nieuwe gestencilde oplage opgelegd. Op 31 December 1936 bedroeg het aantal ingevulde lijsten: voor lijst 1: 1898, voor lijst 2: 1890, voor lijst 3: 1924, voor de gemeenschappelijke vragenlijst (die ook in Zuid-Nederland werd uitgezonden): 1709, voor lijst 4: 1029. Ook dit jaarverslag dient met groote erkentelijkheid melding te maken van de hulp, die de heer H. van der Biezen, O. Praem., leeraar aan het St. Norbertusgymnasium te Heeswijk, ons verleende, door niet minder dan 100 gemeenschappelijke vragenlijsten en 77 lijsten no. 4 in te zenden, voor het grootste gedeelte persoonlijk door hem ingevuld.

Het in kaart brengen der gegevens van de eerste twee vragenlijsten werd regelmatig voortgezet; een opgave der 35 geteekende kaarten is als bijlage I aan dit verslag toegevoegd. Doordat steeds

nog nieuwe gegevens binnenkomen, is het mogelijk de kaarten voortdurend nauwkeuriger in te vullen. Naast de groote invulkaarten werden van alle in kaart gebrachte woorden verzamelkaarten geteekend. Dit kaartenmateriaal en de overige gegevens van het bureau bewezen ook in het afgelopen jaar aan tal van personen diensten.

In den loop van dit jaar kwam het supplement op het Systematisch en alfabetisch register van plaatsnamen voor Noord-Nederland, tot stand, dat door middel van stencils werd vermenigvuldigd. Dit supplement bevat 350 namen van nieuw toegevoegde plaatsen.

Op 9 Maart bracht de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, Z.Exc. Prof. Dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, een bezoek aan het bureau der commissie.

Op 10 Maart bezochten de Nederlandsche Vereeniging voor Phonetische Wetenschappen en het Nederlandsch Nationaal Bureau voor Anthropologie het bureau, bij welke gelegenheid de secretaris de werkwijze aan de hand van een aantal tentoongestelde kaarten demonstreerde.

De secretaris woonde op 14 en 15 Maart een bijeenkomst van Noord- en Zuidnederlandsche en Duitse dialectologen bij, die te Aken plaats vond, en waarop het plan besproken werd, gezamenlijk een vragenlijst uit te zenden voor Noord- en Zuidnederland en het daaraan grenzende gebied van Duitschland (Oost- en Noord-Friesland, Westfalen en het Rijnland). De commissie verklaarde zich bereid, hieraan mede te werken, waarop de secretaris deel nam aan de verdere besprekingen van een aantal Noord- en Zuidnederlandsche deelnemers, die op 19 April te Gent plaats vonden. Een resultaat is tot nu toe niet bereikt.

Tal van personen schonken ook dit jaar boeken, overdrukken en handschriften aan de bibliotheek en het archief. Van de namen der schenkers, die in bijlage II vermeld worden, dienen afzonderlijk te worden genoemd de heer A. Dorsman, die een aantal bijdragen in het dialect van Scheveningen schonk, de heer J. Veld, die een beschrijving van het Andijker dialect van omstreeks 1880 afstond, en de heer J. G. Th. van Nes, die uitvoerige aantekeningen over

plantennamen opstelde. Door bemiddeling van den heer M. Oostwoud schonk de Bond van Smedenpatroons in Nederland ons een woordenboek van het wagenmakersbedrijf (in hs.), door bemiddeling van den heer C. Hollestelle stond het gemeentebestuur van Tholen ons uit het oud-archief der gemeente een hs. van wijlen Ds. J. Was af, dat een aantal Cadzandsche woorden van omstreeks 1840 bevat.

De stand der financiën bleef uiterst bedenkelijk. Het Rijkssubsidie bedroeg *f* 2100.—, terwijl de provincie Groningen ook thans weer een subsidie van *f* 100.— verleende. Toen de commissie niet in staat bleek, aan haar financieele verplichtingen te voldoen, wendden de voorzitter en het bestuur der Afdeeling Letterkunde zich tot den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen met verzoek om hierin te voorzien. De Minister antwoordde, dat subsidieverhooging van hem niet te verwachten was, maar bleek bereid een aanvullend subsidie van *f* 225.— voor eenmaal te schenken. De Afdeeling Letterkunde schonk eveneens een bedrag van *f* 100.— voor eens. Met ingang van 1937 werd de positie van de commissie, zooals hier onder zal worden uiteen gezet, opnieuw geregeld. De Akademie stelt van dat oogenblik af weer jaarlijks *f* 2500.— tot haar beschikking. Van de donateurs der commissie, wier namen in bijlage III worden genoemd, werd over het afgelopen jaar een bedrag van *f* 182.50 ontvangen.

Bij de correspondentie, door de commissie gevoerd met den Minister en het bestuur der Afdeeling Letterkunde n.a.v. de bovenvermelde financieele moeilijkheden, bleek dat omtrent haar verhouding ten opzichte der Akademie eenerzijds en der Regeering anderzijds onzekerheid bestond. Het was met name niet geheel zeker of de Dialectencommissie financieel tegenover de Regeering als een zelfstandig lichaam dan wel als een onderdeel der Akademie moest worden beschouwd. Besloten werd overeenkomstig den wil der Regeering haar als een commissie uit de Akademie te constitueren, wier geldmiddelen weliswaar afzonderlijk beheerd worden, maar niettemin deel uitmaken van die der Akademie, die financieel daarvoor tegenover de Regeering verantwoordelijk is. Enkele veranderingen in het reglement der commissie bleken in verband

hiermede gewenscht; deze werden door de commissie aangenomen en vervolgens door de Afdeeling Letterkunde bekrachtigd.

Met goedkeuring der commissie traden de voorzitter, de penningmeesteresse en de secretaris als stichter toe tot de Stichting voor het bevolkingsonderzoek in de drooggelegde Zuiderzeepolders, die op 5 November werd opgericht, en waarin zij de sectie voor het taalkundig en fonetisch onderzoek vormen. Deze sectie ving terstond haar werkzaamheden aan, door een taalkundig onderzoek in te stellen in Slootdorp en omgeving. Hieraan werkten mej. J. C. Daan, litt. dra., de heer W. Slijpen, litt. drs. en de heer J. Boshuis mede. Mej. Daan is bovendien bereid gevonden, de gegevens, die onder leiding van de commissie in 1931 op Urk zijn verzameld, en die nog slechts ten deele waren uitgewerkt, verder af te maken, zoodat de voltooiing daarvan thans met meer reden dan tot dusver eerlang tegemoet mag worden gezien.

Mej. H. E. C. Bolweg, die sinds 10 September 1935 als onderwijzeres-wachtgeldster op het bureau tewerk was gesteld, eindigde haar werkzaamheden op 8 April. Van 1 October tot 23 December was mej. D. V. van Wel als onderwijzeres-wachtgeldster op het bureau werkzaam. De heer B. E. M. Wientjes Jr., die sinds 16 December 1935 als volontair werkzaam was, verliet het bureau met ingang van 23 Maart. Bovendien waren mej. J. G. Veld en de heer D. H. van Mourik van 1 Februari tot respectievelijk 17 October en 15 Augustus, en de heer Tacke de Groot van 1 Maart tot 15 Juli als volontair werkzaam. Hun allen betuigt de commissie haar welgemeenden dank voor de bewezen diensten. Sinds 20 Augustus is de heer W. J. Daan als volontair aan ons bureau verbonden.

De heeren Prof. Dr. Gerlach Royen, gewoon lid, en Dr. S. Hoogerwerf, buitengewoon lid der commissie, bedankten in den loop van het jaar als zoodanig. In deze vacatures werd nog niet voorzien.

*Namens de Dialectencommissie der
Koninklijke Akademie van Wetenschappen:*

JAC. VAN GINNEKEN, *voorzitter.*
P. J. MEERTENS, *secretaris.*

BIJLAGE I.

Lijst van woorden, in kaart gebracht op het bureau der commissie:

Vragenlijst 1 (1931): 10. neus; 14. kies; 23. slaap; 36. rug; 37. buik; 44. nagel; 49. kuit; 50. knie; 51. knieholte; 52. voet; 53. teen; 54. enkel; 56. hak (hiel); 57. wreef; 59. huid; tezamen 15 kaarten.

Vragenlijst 2 (1932): 1. schaap; 6. jaar; 8. haring; 14. gaan; 31. haver; 32. navel; 37. staart; 42. gans; 48 a. gracht; 48 b. kracht; 48 c. krachtig; 54. gras; 60. rad (wiel); 62. dwars; 62. barsten; 65. zacht; 70. draaien; tezamen 17 kaarten.

Vragenlijst 3 (1934): uit zin 12: ga je.

Gemeenschappelijke vragenlijst (1935): 1. sloot; 2. aardbei.

BIJLAGE II.

Lijst van personen, enz. die in 1936 boekwerken en handschriften schonken aan het Centraal Bureau voor Nederlandsche en Friesche Dialecten.

H. L. Bezoen, J. P. Bloemhoff, Bond van Smedenpatroons in Nederland, Th. Breukelaar, R. Broolsma, H. E. Buurma, A. Dorsman, H. van Dijk, de gemeentebesturen van Hilversum, Middelburg en Tholen, Hist. Gen. „Oud West-Friesland”, Cl. Goffin, Prof. Dr. L. Grootaers, Mej. Marie Gijsen (†), Dr. C. B. van Haeringen, Mej. T. Hagedoorn, Dr. K. Heeroma, Mej. A. R. Hol, C. H. Hollestelle (†), Mevr. C. Kerkmeijer—de Regt, G. Kleyn Fz., K. Koets, Mevr. B. M. Kosten—de Ronde, Oudheidkundige kring „De Vier Ambachten”, T. J. van Leeuwen, L. H. Lubberdink, G. A. van der Lugt, J. G. Th. van Nes, H. Odink, Dr. J. L. Pauwels, Dr. W. Pée, Mevr. B. C. de Rijke—Brandt, A. J. Schreuder, F. Schurer, G. H. Sekhuis, Selskip for Fryske Tael- en Skriftenkennisse, A. H. Smith, G. W. Spitzen, W. Sprenger, B. Stegeman, J. H. H. Storms, Eerw. Zr. Thomasita, Universiteitsbibliotheek te Amsterdam en Utrecht, Prof. Dr. M. Valkhoff, J. Veld, D. Wehrens, Mej. T. Werts, B. Wind, J. B. Wolters' Uitg. Mij. N.V.

BIJLAGE III.

Lijst van donateurs van de Dialectencommissie.

Mej. R. v. Alebeek, J. v. d. Baan, Dr. A. Beets, A. H. Bracht, H. J. Buist, W. J. C. Buitendijk, M. E. Daan, J. W. H. M. Dols, Th. Dorren, G. Dijkstra, Dr. H. J. E. Endepols, G. A. van Es, K. Fokkema, Dr. H. A. Enno van Gelder, Prof. Dr. Jac. van Ginneken, Dr. C. B. van Haeringen, Dr. J. van Ham, Prof. Dr. A. G. van Hamel, Joh. Heesterbeek, S. J., Mej. Dr. S. Hofker, Prof. Dr. G. G. Kloeke, Dr. H. W. J. Kroes, Mej. H. J. Kuik, Mej. Dr. J. H. van Lessen, Mej. E. A. Magnin, Mej. C. A. A. Mulder, Prof. Dr. J. W. Muller, Mej. M. Th. Neujean, Mej. Dr. Leonie van Nierop, Prof. Dr. G. S. Overdiep, Win. Roukens, Dr. M. Schönfeld, Prof. Dr. Jos. Schrijnen, W. Slijpen, J. Smit, Dr. G. Stuiveling, Mej. R. C. M. Tellegen, B. Tieceke, O. Carm., Mej. J. Tinbergen, Prof. Dr. M. Valkhoff, Prof. Dr. C. G. N. de Vooy, J. H. de Vree van Gelder, Dr. W. de Vries, Dr. Joh. Æ. Wartena, Dr. J. Wils, Prof. Dr. N. van Wijk.